

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

Naturreservatet

Risboskogen

Uppsala kommun

- Länsstyrelsens beslut
- Syfte med reservatsbildningen
- Beskrivning av naturreservatet
- Administrativa data
- Skäl för beslut
- Reservatsföreskrifter
- Ärendets beredning
- Bilagor
- Sändlista

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossier 0380-02-138

Bildande av naturreservatet Risboskogen i Uppsala kommun och fastställande av skötselplan

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), Risboskogen som naturreservat med föreskrifter enligt nedan och skötselplan enligt bilaga A. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta, bilaga C, och de gränser som slutligen utmärks i fält.

För att säkerställa syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter gäller för reservatet, se nedan under rubriken "Reservatsföreskrifter".

Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen meddelar, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., bestämmelser för förvaltningen av reservatet genom att fastställa den till beslutet bifogade skötselplanen, bilaga A. Länsstyrelsen är förvaltare av reservatet.

Beslutet kungörs i Uppsala läns författningssamling. Kungörelse införs även i ortstidningen Upsala Nya Tidning.

SYFTE MED RESERVATSBILDNINGEN

Syftet med reservatsbildningen är att:

- bevara en naturskogsartad, grandominerad barrskog med inslag av kalkbarrskog och rikligt med död ved
- bevara biologisk mångfald och skapa goda förutsättningar för en långsiktig överlevnad för de hotade och missgynnade arter som finns i området
- bevara de upplevelsemässiga värden som är förknippade med äldre, förhållandevis orörda, naturskogsartade barrskogar.

Syftet med reservatsbildningen ska uppnås genom att:

- skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som förhindrar skogsbruk och annan exploatering
- naturliga processer tillåts verka
- information till allmänheten om naturreservatet finns.

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Områdets bevarandevärden beskrivs mer utförligt under rubriken "Beskrivningsdel" i skötselplanen, bilaga A. Nedan ges endast en sammanfattande beskrivning.

Risboskogens naturreservat är beläget mellan sjöarna Risbosjön och Twigölingen i ett vidsträckt skogs- och myrdominerat landskap nordväst om Björklinge.

Reservatet består till största delen av äldre, mossrik grandominerad skog i småblockig terräng med inslag av tall och björk samt enstaka asp. I reservatet finns en liten hållmarkstallskog, orörda sumpkärr och örtrika sluttningar. Här finns också dränerade sumpskogspartier med ganska grova granar.

Området är rikt på död ved och delar av reservatet har naturskogskaraktär. I sluttningar och sänkor bryter kalkhaltigt markvatten fram. Här trivs hotade och missgynnade marksvampar som hör hemma i kalkbarrskogar.

De stora biologiska naturvärden som konstaterats är främst knutna till död ved i olika nedbrytningsstadier samt till örtrika sluttningar och svackor med kalkhaltigt rörligt markvatten. I området har man hittills påträffat 12 missgynnade och hotade arter och ännu fler naturvårdsintressanta arter, t.ex. arter med höga krav på livsmiljöer.

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossienr 0380-02-138

ADMINISTRATIVA DATA

	Naturresevatets namn:	Risboskogen
	NVR ID:	2023589
	Kommun:	Uppsala
	Socken:	Bälinge och Skuttunge
	Fastigheter:	Mängelbo 1:1 (del av)
/A	Markägare:	se skötselplan, bilaga A
	Förvaltare:	Länsstyrelsen
/A	Fastighetsanknutna rättigheter:	se skötselplan, bilaga A
/B	Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget ca 11 km NV om Björklinge. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga B.
/C	Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad reservatskarta, bilaga C.
	Fastighetskarta: (Ekonomisk karta)	12H 2h Mängelbo
	Terrängkarta: (Topografisk karta)	12H Söderfors SO
	Naturgeografisk region:	Skogsslätten syd om Limes (26)
	Areal - reservatet:	Totalt 25,7 hektar, varav landareal 25,7 ha och produktiv skogsmark 25,2 ha
/A	Markslag och naturtyp:	se skötselplan, bilaga A
/A	Naturtyper enligt Natura 2000:	se skötselplan, bilaga A

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossienr 0380-02-138

SKÄL FÖR BESLUT

Naturvärdesbedömningar

Skogsstyrelsen har beskrivit 2 nyckelbiotoper och 3 naturvärdesobjekt på sammanlagt 9,9 hektar i reservatet. Skogsstyrelsen har motiverat klassificeringen med förekomst av äldre barrskog, barrblandskog och tallsumpskog med inslag av naturstubbar, grova lågor, rikligt med senvuxna träd, torrträd och högstubbar samt rikligt eller extremt rikligt med död ved.

I "Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län" (2006) ingår Risboskogen i värdeattrakten Västra Upplands blockstensmarker.

Prioriterade bevarandevärden

De biologiska värden som bör prioriteras i bevarandearbetet är den naturskogsartade, grandominerade barrskogen med inslag av kalkbarrskog och strukturer som riklig förekomst av död ved i olika nedbrytningsstadier.

De arter som bör prioriteras är främst sådana som är knutna till prioriterade naturtyper och strukturer, såsom kalkgynnade mykorrhizasvampar, samt skalbaggar, mossor och svampar knutna till död ved.

Bevarandevärden beskrivs mera utförligt under rubriken "Områdets bevarandevärden" i skötselplanen.

Förutsättningar för att bevara värdena

Det som kan påverka området värden negativt är bl.a. produktionsinriktat skogsbruk, exploatering i form av bebyggelse eller vägar m.m., störd hydrologi samt gödslingspåverkan. För att bevara och stärka området naturvärden införs föreskrifter mot bl.a. produktionsinriktat skogsbruk och exploateringsåtgärder.

Motiv till att skyddsformen naturreservat har valts

Länsstyrelsen bedömer att bevarandet av området höga naturvärden är av allmänt intresse. För att bevara området naturvärden krävs inskränkningar i pågående markanvändning (skogsbruk) som är mer långtgående än vad markägaren kan förväntas svara för.

Skyddsformen naturreservat enligt miljöbalken har valts, för att kunna bevara området naturvärden långsiktigt. Vid reservatsbildning kan föreskrifter om begränsningar i markanvändning och föreskrifter om skötsel införas, och området får därigenom ett varaktigt skydd. Området är för stort för att skydda som biotopskyddsområde.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
RISBOSKOGEN

2012-06-18

6(12)

Dnr: 511-10199-09
Dossienr 0380-02-138

Beslutets överensstämmelse med övriga åtaganden som berör området

Länsstyrelsen bedömer att reservatsbeslutet ligger väl i linje med de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv" samt länets skogsstrategi, liksom med övriga åtaganden som berör området såsom t ex den kommunala översiktsplanen (se även under "Andra föreskrifter som gäller för området", sidan 9 i detta beslut).

För området finns inte detaljplan eller områdesbestämmelser.

Intresseprövning

Enligt 7 kap 25 § miljöbalken ska det vid prövning av naturreservatsärenden tas hänsyn även till enskilda intressen. Inskränkningarna i den enskildes rätt att använda mark och vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Bevarandet av områdets naturvärden är ett angeläget allmänt intresse. De inskränkningar som den enskilde drabbas av vid bildandet av reservatet får anses stå i rimlig balans med vad samhället vinner på att området får ett reservatsskydd.

Länsstyrelsens bedömning är att de föreskrifter som beslutet anger krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (se även under "Förutsättningar för att bevara värdena"). Föreskrifterna begränsar heller inte markägarens rättigheter att använda området för t.ex. jakt.

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossienr 0380-02-138

RESERVATSFÖRESKRIFTER

- A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken angående inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet
-

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att gräva, spränga, muddra, schakta, plöja, dämna, nydika, underhållsrensa dike, skyddsdikey eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning, med undantag för
  - åtgärder vid underhåll av vägar (inklusive vägdiken),
2. uppföra byggnad eller anlägga väg, parkeringsplats, stig, spång, mast eller annan anläggning eller anordning,
3. dra fram ny mark- eller luftledning,
4. framföra motordrivet fordon, med undantag för
  - körning med mindre fordon för uttransport av fällt klövvilt,
5. anordna upplag,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
7. tillföra kalk, växtnäringsämnen eller andra ämnen eller göra andra ingrepp som kan innebära förorening eller annan förändring av mark eller vatten,
8. sätta upp eller upplåta plats för skylt eller liknande,
9. avverka, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd, eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd, buskar eller annan växtlighet, med undantag för
  - åtgärder vid underhåll av vägar (inklusive vägdiken),
10. sätta upp saltsten eller utfodra vilt, med undantag för
  - stödåtgärder för hotad eller missgynnad art som utförs på uppdrag av Länsstyrelsen,
11. införa för trakten främmande växt- eller djurart/ras,

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

12. upplåta plats för ridning, camping, orienteringstävling eller liknande arrangemang, uppställning av husvagn, släpvagn eller motordrivet fordon.

Föreskrifter under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärder som är nödvändiga för att kunna bruka och sköta reservatsområdet eller för att kunna utöva sin särskilda rätt, t.ex. jakt.

- B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken angående förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång
-

Ägare och innehavare av särskild rätt skall tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatets gränser, markering av stigar och leder samt uppsättning av informationstavla eller informationsskyltar som berör reservatet,
2. anläggande och underhåll av parkeringsplats, markerad stig och andra anläggningar för att främja det rörliga friluftslivet,
3. åtgärder för att främja biologisk mångfald, t. ex. skapande av död ved,
4. undersökningar av djur-, växt- och svamparter och andra naturförhållanden som genomförs som ett led i uppföljningen av syfte och mål med reservatet.

Dessutom skall markägaren tåla att ovanstående åtgärder utförs av förvaltaren och att allt utfallande virke tillfaller staten.

- C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet
-

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar,
3. gräva upp eller plocka blommor, gräs, mossor, svampar, lavar eller på annat sätt ta bort eller skada växter eller växtdelar av något slag, med undantag för plockning av matsvamp, frukt och bär,
4. medvetet störa djurlivet,

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

5. insamla eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur,
6. elda eller grilla på annan än särskilt iordningställd plats,
7. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
8. framföra eller ställa upp motordrivet fordon, husvagn eller släpvagn annat än på väg och på iordningställd parkeringsplats,
9. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
10. utan Länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande.

Ovanstående föreskrifter under punkterna A och C skall inte utgöra hinder för

- förvaltaren att genomföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med reservatet och som framgår av föreskrifter under B,
- genomförande av undersökningar av flora och fauna som är av särskilt intresse och som inte skadar bevarandevärdena. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens tillstånd,
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning.

Andra bestämmelser som gäller för området

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Fasta fornlämningar är skyddade enligt 2 kap lagen om kulturminnen m.m. (1988:950).

Körning med motorfordon i terräng regleras i terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594).

Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

2012-06-18

Dnr: 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

ÄRENDETS BEREDNING

Ärendet aktualiserades år 2002. Ett större område som bedömdes ha höga naturvärden hotades av avverkning och markägaren hade redan sålt två rotposter. Dessa köptes då in av Naturvårdsverket i avsikt att bilda naturreservat.

Länsstyrelsen påbörjade arbetet med reservatsbildning på den ena rotposten, Risboskogen, år 2009. Avtal om intrångsersättning kommer att tecknas med markägarna till Mängelbo 1:1 under våren 2012.

Förslag till reservatsbeslut och skötselplan remitterades under sommaren 2011 till markägare, sakägare, berörda myndigheter och organisationer (se sändlista). Yttrande utan erinran har inkommit från Uppsala kommun, Försvarsmakten, Trafikverket, Vattenfall Eldistribution AB, TeliaSonera Skanova Access AB och Uppsala Naturskyddsförening.

Naturvårdsverket lämnade i sitt yttrande några synpunkter vad gäller klargörande av syfte samt föreskrifter. Dessa har till största delen inarbetats i beslutet. När det gäller föreskriften B3 har Länsstyrelsen dock valt att behålla den, men korrigerat texten så att det finns möjlighet att vid behov i framtiden kunna göra åtgärder (t.ex. skapa död ved) för att gynna exempelvis svartoxe som finns i närområdet.

Lantmäteriet påpekade i sitt remissyttrande att reservatet vid tiden för remissutskicket inte var inmätt. Denna inmätning slutfördes dock under april 2012.

SGU har inget att invända mot reservatsbildningen, men lämnar förslag till komplettering av texten i sitt yttrande. Dessa förslag har inarbetats under avsnittet "Geovetenskapliga värden" i skötselplanen. Även referenslistan har kompletterats.

Svenska Kraftnät påpekar att man planerar en ny 400 kV-ledning som troligen kommer att beröra reservatsområdet. Efter remissyttrandet har Svenska kraftnät skickat ut nya samrådshandlingar, vilka innehåller en alternativ dragning av kraftledningen som inte berör reservatsområdet. Svenska kraftnät påpekar dock att utredningsområdet åter kan komma att förändras som ett resultat av pågående samrådsprocess.

Upplands botaniska förening lämnade i sitt yttrande en del förslag på vissa smärre justeringar i beslut och skötselplan, vilka till viss del har beaktats.

Beslutet har även kompletterats med en karta (bilaga E) som visar de områden inom reservatet som kan klassas som naturtyper enligt Natura 2000.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
RISBOSKOGEN

2012-06-18

11(12)

Dnr: 511-10199-09
Dossienr 0380-02-138

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning. Sakägare med flera har beretts tillfälle att yttra sig över utredningen.

Beslutet kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga F.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Peter Egardt. I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Anki Bystedt, länsassessor Annika Israelsson, 1:e antikvarie Elisabeth Backman-Broomé, länsarkitekt Eva Bergdahl, naturvårdsdirektör Lennart Nordvarg och naturvårdshandläggare Birgitta Svensson, föredragande.

Peter Egardt

Birgitta Svensson

BILAGOR

- A. Skötselplan
- B. Översiktskarta, skala 1:100 000
- C. Reservatskarta, skala 1:10 000
- D. Skötselområdeskarta, skala 1:5 000
- E. Karta över naturtyper enligt Natura 2000, skala 1:5 000
- F. Hur man överklagar

Skötselplan för naturreservatet

Risboskogen

Uppsala kommun

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL.....	3
Administrativa data.....	3
Bestämmelser utöver reservatsbeslut	5
Naturvärdesbedömning	5
Åtgärdsprogram för hotade arter.....	5
Allmän beskrivning.....	5
Historisk och nuvarande markanvändning.....	6
Områdets bevarandevärden.....	6
Biologiska värden	6
Geovetenskapliga värden	8
Kulturhistoriska värden.....	8
Värden för friluftslivet.....	9
Prioriterade bevarandevärden	9
Referenser	10
Publicerade skrifter	10
Opublicerade skrifter	10
Kartmaterial	10
Muntliga uppgifter	10
Foto.....	10
PLANDEL	11
Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel	11
Skötselområde A: Äldre grandominerad skog - 25,7 ha	11
Anordningar för friluftslivet	12
Bränder	13
Upplag m.m.	13
Jakt.....	13
Fauna- och floravård	13
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	13
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	13
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER.....	14

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om bevarande av naturreservatets värden. Planens mål är långsiktiga medan åtgärdsförslagen avser en kortare period, ca 10 år. Skötselplanen ska således med bevarat syfte kunna justeras vid behov. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatsbildningen är att:

- bevara en naturskogsartad, grandominerad barrskog med inslag av kalkbarrskog och rikligt med död ved
- bevara biologisk mångfald och skapa goda förutsättningarna för en långsiktig överlevnad av de hotade och missgynnade arter som finns i området
- bevara de upplevelsemässiga värden som är förknippade med äldre, förhållandevis orörda, naturskogsartade barrskogar.

Syftet med reservatsbildningen ska uppnås genom att:

- skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som förhindrar skogsbruk och annan exploatering
- naturliga processer tillåts verka
- information till allmänheten om naturreservatet finns.

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturreservatets namn:	Risboskogen
NVR ID:	2023589
Kommun:	Uppsala
Socken:	Bälinge och Skuttunge
Fastigheter:	Mångelbo 1:1 (del av)
Markägare:	Gustavianska Stiftelsen vid Uppsala Akademiförvaltning
Förvaltare:	Länsstyrelsen

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

	Fastighetsanknutna rättigheter:	xxx xxx är kontaktperson för Risbo jaktlag, som innehar jaktarrende i Risboskogen.
.B	Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget ca 11 km NV om Björklinge Läget framgår av bifogad översiktskarta, se bilaga B.
.C	Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad reservatskarta, bilaga C.
	Fastighetskarta: (Ekonomisk karta)	12H 2h Mängelbo
	Terrängkarta: (Topografisk karta)	12H Söderfors SO
	Naturgeografisk region:	Skogsslätten syd om Limes (26)
	Areal - reservatet:	Totalt 25,7 hektar, varav landareal 25,7 ha och produktiv skogsmark 25,2 ha
	Markslag och naturtyp: (ungefärliga arealer)	
		Barrdominerad skog på fastmark, mellan 100-140 år 24,0 ha
		Barr- och blandskog på fastmark, mellan 40-100 år 1,0 ha
		Ungskog (< 40 år) på fastmark 0,2 ha
		Bergimpediment 0,5 ha
.E	Naturtyper enligt Natura 2000 (se bilaga E):	
		Västlig taiga, undergrupp granskog (9011) * 21,1 ha
		Västlig taiga, undergrupp tallskog (9012) * 0,3 ha
		Västlig taiga, undergrupp barrblandskog (9015) * 2,1 ha
		Västlig taiga, undergrupp sumpbarrblandskog (9005) * 1,0 ha
		Utvecklingsmark mot västlig taiga (9010) * 1,0 ha
		Skogsmark, ej natura 0,2 ha

* Prioriterad naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

Bestämmelser utöver reservatsbeslut

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Fasta fornlämningar är skyddade enligt 2 kap lagen om kulturminnen m.m. (1988:950)

Körning med motorfordon i terräng regleras i terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594).

Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Naturvärdesbedömning

Skogsstyrelsen har beskrivit 2 nyckelbiotoper och 3 naturvärdesobjekt på sammanlagt 9,9 hektar i reservatet. Skogsstyrelsen har motiverat klassificeringen med förekomst av äldre barrskog, barrblandskog och tallsumpskog med inslag av naturstubbar, grova lågor, rikligt med senvuxna träd, torrträd och högstubbar samt rikligt eller extremt rikligt med död ved.

I ”Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län” (2006) ingår Risboskogen i värdestrakten Västra Upplands blockstensmarker.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Inga arter som omfattas av åtgärdsprogram har observerats i reservatet.

Allmän beskrivning

Risboskogens naturreservat är beläget mellan sjöarna Risbosjön och Tvigölingen i ett vidsträckt skogs- och myrdominerat landskap nordväst om Björklinge. Terrängen i området är flack med riklig förekomst av blockrik morän.

Reservatet består till största delen av äldre, mossrik grandominerad skog i småblockig terräng med inslag av tall och björk samt enstaka asp. Trädens ålder uppskattas till 100-140 år. I reservatet finns en liten hällmarkstallskog, orörda sumpkärr och örtrika sluttningar. Här finns också dränerade sumpskogspartier med ganska grova granar.

I delar av reservatet, främst de som klassats som nyckelbiotop eller naturvärde av skogsstyrelsen, finns det rikligt med element som ger naturskogskaraktär, t ex torrträd och högstubbar, naturliga stubbar, senvuxna träd och ett olikåldrigt trädskikt.

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

Kalkhaltigt markvatten bryter fram i sluttningar och sänkor. Här trivs hotade och missgynnade marksvampar som hör hemma i kalkbarrskogar. I området finns mycket död ved vilket ger goda förutsättningar för en rik flora av vedsvampar och vedlevande mossor.

Den starkt hotade vedskalbaggen svartoxe *Ceruchus chrysomelinus* (EN) förekommer vid Bandarbo kärr (Hocksbo glupen) som ligger ca 2,5 km norr om reservatet. Ingen inventering av svartoxe är gjord i Risboskogen, men naturreservatet utgör en potentiell lokal för arten.

Historisk och nuvarande markanvändning

Då många uppländska skogar traditionellt brukats genom plockhuggning är det lätt att underskatta miljöns ålder som helhet om man bara ser till trädens ålder. Reservatsområdet har dock varit skogsbeklätt under lång tid. Möjligen har det förekommit viss plockhuggning genom åren, men den stora andelen död ved tyder på att skogen varit tämligen orörd de senaste decennierna.

Den allra nordligaste spetsen av reservatet var tidigare ängsmark, enligt "Geographisk Charta öfver Risbo Afhjord" från 1718. Små rester av denna ängsmark fanns fortfarande kvar inom reservatsområdet så sent som på 1950-talet, vilket man kan se på den ekonomiska kartan från 1952. De östra och sydligaste delarna av reservatet var tidigare kärrmark, enligt häradskartan från 1860-talet. Här är nu sedan länge utdikad och skogsbeklätt.

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

(Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.)

Reservatets naturvärden är främst knutna till död ved i olika nedbrytningsstadier samt till örtrika sluttningar och svackor med kalkhaltigt rörligt markvatten.

Djur, växter och svampar är relativt dåligt undersökta men hittills är 12 rödlistade arter och ytterligare 7 signalarter (arter som indikerar miljöer med höga naturvärden) påträffade inom området. En inventering för att söka efter svartoxe, *Ceruchus chrysomelinus* (EN), bör göras eftersom naturreservatet utgör en potentiell lokal för arten.

Bland de skyddsvärda och hotade arter som finns i reservatet kan nämnas de kalkgynnade marksvamparna gul taggsvamp och grangråticka. Dessa mykorrhizabildande svampar är knutna till äldre, örtrika gran- och barrblandskogar som ofta

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

varit betade eller där det bedrivits plockhuggning. På de lokaler där man hittar dessa arter finns ofta ett stort antal andra hotade svamparter.

Reservatets rikliga tillgång på död ved gynnar mossor som t ex grön sköldmossa och vedtrappmossa samt de vedlevande svamparna gräddticka och blackticka. Dessa arter är beroende av kontinuerlig tillgång till lågor av framförallt gran på fuktig till våt mark i gammal barrskog. Ofta förekommer det flera andra rödlistade arter på samma lokaler.

Skyddsvärda arter:

Fåglar

<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka		F

Fjärilar

<i>Scardia boletella</i>	jättesvampmal	NT	*

Skalbaggar

<i>Anobium thomsoni</i> (spår av)	Thomsons trägnagare		
<i>Callidium coriaceum</i> (spår av)	bronshjon		*

Kärlväxter

<i>Goodyera repens</i>	knärot	NT, §	*

Mossor

<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	vedtrappmossa	NT	*
<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa	§	*
<i>Herzogiella seligeri</i>	stubbspretmossa		*

Lavar

<i>Alectoria sarmentosa</i>	garnlav	NT	*
<i>Lecanactis abietina</i>	gammelgranslav		

Svampar

<i>Boletopsis leucomelaena</i>	grangräticka	VU	*
<i>Cantharellus lutescens</i>	rödgul trumpetsvamp		*
<i>Cortinarius limonius</i>	eldspindling		
<i>Junghuhnia collabens</i>	blackticka	VU	*
<i>Hydnellum concrescens</i>	zontaggsvamp		*
<i>Hydnellum geogenium</i>	gul taggsvamp	VU	*
<i>Hydnellum suaveolens</i>	dofttaggsvamp	NT	*
<i>Hygrophorus erubescens</i>	besk vaxskivling		

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS 751 86 Uppsala GATUADRESS Hamnesplanaden 3

TELEFON 018-19 50 00 FAX 018-19 52 01

E-POST uppsala@lansstyrelsen.se WEBBPLATS www.lansstyrelsen.se/uppsala

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

<i>Lactarius scrobiculatus</i>	svavelriska		*
<i>Perenniporia subacida</i>	gräddticka	VU	*
<i>Phellinus viticola</i>	vedticka		*
<i>Phellodon niger</i>	svart taggsvamp	NT	*
<i>Ramaria botrytis</i>	druvfingersvamp	NT	*
<i>Ramaria testaceoflava</i>	gultoppig fingersvamp	NT	*
<i>Sarcodon imbricatus</i>	fjällig taggsvamp		

Teckenförklaring:

- F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
* = Signalart enligt Skogsstyrelsen (2005)
§ = Arten är fridlyst i Sverige
P = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan (2010):

CR = Critically endangered	Akut hotad
EN = Endangered	Starkt hotad
VU = Vulnerable	Sårbar
NT = Near threatened	Nära hotad
DD = Data deficient	Kunskapsbrist

Geovetenskapliga värden

Berggrunden blottas på ett flertal ställen i reservatet och består huvudsakligen av vulkaniska bergarter (metaryolit till metadacit) som är porfyrisk (innehåller strökorn av kvarts). I vulkaniterna finns inslag av pegmatitgångar. Längst i öster och söder utgörs berggrunden i stället av s.k. "urgraniter" (metagranit till metagranodiorit) som också uppvisar porfyrisk textur med strökorn av fältspat.

Jordlagren utgörs, förutom av sandig-moig morän, i terrängsvackor även av glacial lera som ibland överlagras av torv.

I den östra delen av reservatet finns områden med utdikad kärrmark. Terrängen är flack och har bitvis riklig förekomst av block. I sluttningar och sänkor bryter kalkhaltigt markvatten fram.

Kulturhistoriska värden

Inom reservatet finns ingen uppgift registrerad i fornminnesregistret eller i Lantmäteriets GIS-skikt över fornlämningar och övriga kulturhistoriska anläggningar.

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

Värden för friluftslivet

Naturreseptatet har inga särskilda värden för friluftslivet. Reseptatet ska vara tillgängligt för allmänheten enligt allemansrättsliga principer och friluftslivets intressen ska tillgodoses genom området naturliga förutsättningar.

Vägen fram till naturreseptatet är avstängd med bom ca 2 km från reseptatsgränsen.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp: naturskogsartad, grandominerad barrskog med inslag av kalkbarrskog

Strukturer: rikligt med död ved, ostörd hydrologi

Växt-, svamp- och djursamhällen: kalkgynnade mykorrhizasvampar samt insekter, mossor och svampar knutna till död ved

Arter:	<i>Boletopsis leucomelaena</i>	grangråticka
	<i>Hydnellum geogenium</i>	gul taggsvamp
	<i>Junghuhnia collabens</i>	blackticka
	<i>Perenniporia subacida</i>	gräddticka

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

Referenser

Publicerade skrifter

- Bohlin, K. 2001. Faktablad: *Hydnellum geogenium* – Gul taggsvamp. ArtDatabanken, SLU.
- Hermansson, J. 2006: Faktablad: *Penniporia subacida* – Gräddticka. ArtDatabanken, SLU.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2010: Rödlistade arter i Sverige 2010 - The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Grånäs K. 1990: Beskrivning till jordartskartan Söderfors SO serie Ae Nr. 104. Sveriges Geologiska Undersökning.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv (del av objekt 99.999). Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr. 2
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län.
- Nitare, J. (red.) 2000. Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Nitare, J och Larsson, K-H. 2005: Faktablad: *Boletopsis leucomelaena* – Grangråticka. ArtDatabanken, SLU.
- Nordiska ministerrådet, 1984.: Naturgeografisk naturindelning av Norden.
- Ryman, S-G och Larsson, K-H. 2006: Faktablad *Junguhunia caollabens* – Blackticka. Artdatabanken, SLU.
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, tillgänglig på <http://karta.svo.se/>, citerad 15/5 2005.
- Uppsala kommun, Park & Natur 1997: Naturvårdsinventering av Uppsala kommun 1988-1996, Bälinge socken. Rapport 40/40.
- Uppsala kommun, Park & Natur 1997: Naturvårdsinventering av Uppsala kommun 1988-1996, Skuttunge socken. Rapport 34/40.

Opublicerade skrifter

- Riksantikvarieämbetet, 1980: Fornlämningsregister – Bälinge och Skuttunge socknar. Skogsstyrelsen Mälardalen. Nyckelbiotopsinventering.

Kartmaterial

- Lantmäteriets digitala karta "Geographisk Charta öfwer Risbo Afhjord". Bladnamn 03-SKU-7.5. Kartlagd 1718.
- Lantmäteriets digitala härads-karta. Bladnamn Velången J112-92-16. Kartlagd 1859-1863.
- Lantmäteriets digitala härads-karta. Bladnamn Allmänningen J112-92-21. Kartlagd 1859-1863.
- Lantmäteriets digitala Laga skiftes-karta. Bladnamn 03-SKU-134. Kartlagd 1881.
- Lantmäteriets digitala ekonomiska karta. Bladnamn Mängelbo J133-12H2h569. Kartlagd 1952.
- Jordartskartan 12 H Söderfors SO. SGU serie Ae nr. 104. Sveriges Geologiska Undersökning, 1989.
- Berggrundskartan 12 H Söderfors SO med tillhörande beskrivning. SGU K 39. Sveriges Geologiska Undersökning, 2005.

Muntliga uppgifter

Magnus Johansson

Foto

Lars-Thure Nordin, Länsstyrelsen Uppsala

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier 0380-02-138

PLANDEL

Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel

./D

Reservatet består av ett skötselområde (A), se skötselområdeskarta, bilaga D.
För skötselområdet anges bevarandemål.

Skötselområde A: Äldre grandominerad skog - 25,7 ha

Beskrivning: Äldre, mossrik grandominerad skog med inslag av tall och björk samt enstaka asp i småblockig terräng. En liten hållmarkstallskog, orörda sumpkärr och örtrika sluttningar finns också i området, liksom dränerade sumpskogspartier med ganska grova granar.

Trädens ålder uppskattas till 100-140 år. Vissa delar av området är av naturskogskaraktär med inslag av bl a torrträd och högstubbar, naturliga stubbar, senvuxna träd och ett olikåldrigt trädsikt.

Kalkhaltigt markvatten bryter fram i sluttningar och sänkor. Här trivs hotade och missgynnade marksvampar som hör hemma i kalkbarrskogar.

I området finns mycket död ved vilket ger goda förutsättningar för en rik flora av vedsvampar och vedlevande mossor samt insekter knutna till död ved.

Bevarandemål: Naturskogsartad, grandominerad skog.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen grandominerad skog äldre än 100 år uppgår till minst 24 hektar.
- De prioriterade arterna gräddticka, blackticka, grangräticka och gul taggsvamp förekommer i området.
- Död ved i olika nedbrytningsstadier förekommer rikligt i hela området.

Skötselåtgärder: Inga skötselåtgärder.

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

Anordningar för friluftslivet

Beskrivning: Inga anordningar och anläggningar finns eller planeras för friluftslivet.

Bevarandemål:

- Reservatsgränsen är tydligt markerad i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer i "Att skylta skyddad natur".
- Väl underhållen reservatsskylt vid vägen.

Skötselåtgärder: Nyskapande:

- Røj en rågång. Markera reservatets gräns med färg på träd samt med hörnstolpar.
- Sätt upp en reservatsskylt vid vägen.

Löpande:

- Røjning av rågången. Förstärk målning på träd och underhåll av hörnstolpar.
- Byt ut skyltar vid behov.

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier nr 0380-02-138

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet.

Upplag m.m.

Tillfälliga upplag får upprättas av förvaltaren i samband med skötsel av området.

Jakt

Jakt får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning. Jakten är inte reglerad i reservatsbeslutet. Befintliga jaktorn får underhållas. Nya jaktorn får ej uppföras.

Fauna- och floravård

Eventuella åtgärder som kan behövas till stöd för hotade eller sällsynta arter får göras av förvaltaren.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemål i reservatet i enlighet med riktlinjerna i Naturvårdsverkets rapport "Uppföljning av skyddade områden i Sverige". En separat uppföljningsplan ska tas fram för naturreservatet.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs varje år för:

- Reservatsskyltar

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart sjätte år för:

- Gränsmarkeringar.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart 12:e år för:

- Förekomst av prioriterade arter.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart 18:e år för:

- Utbredning av naturtyper
- Död ved

2012-06-18

Dnr 511-10199-09
Dossier 0380-02-138

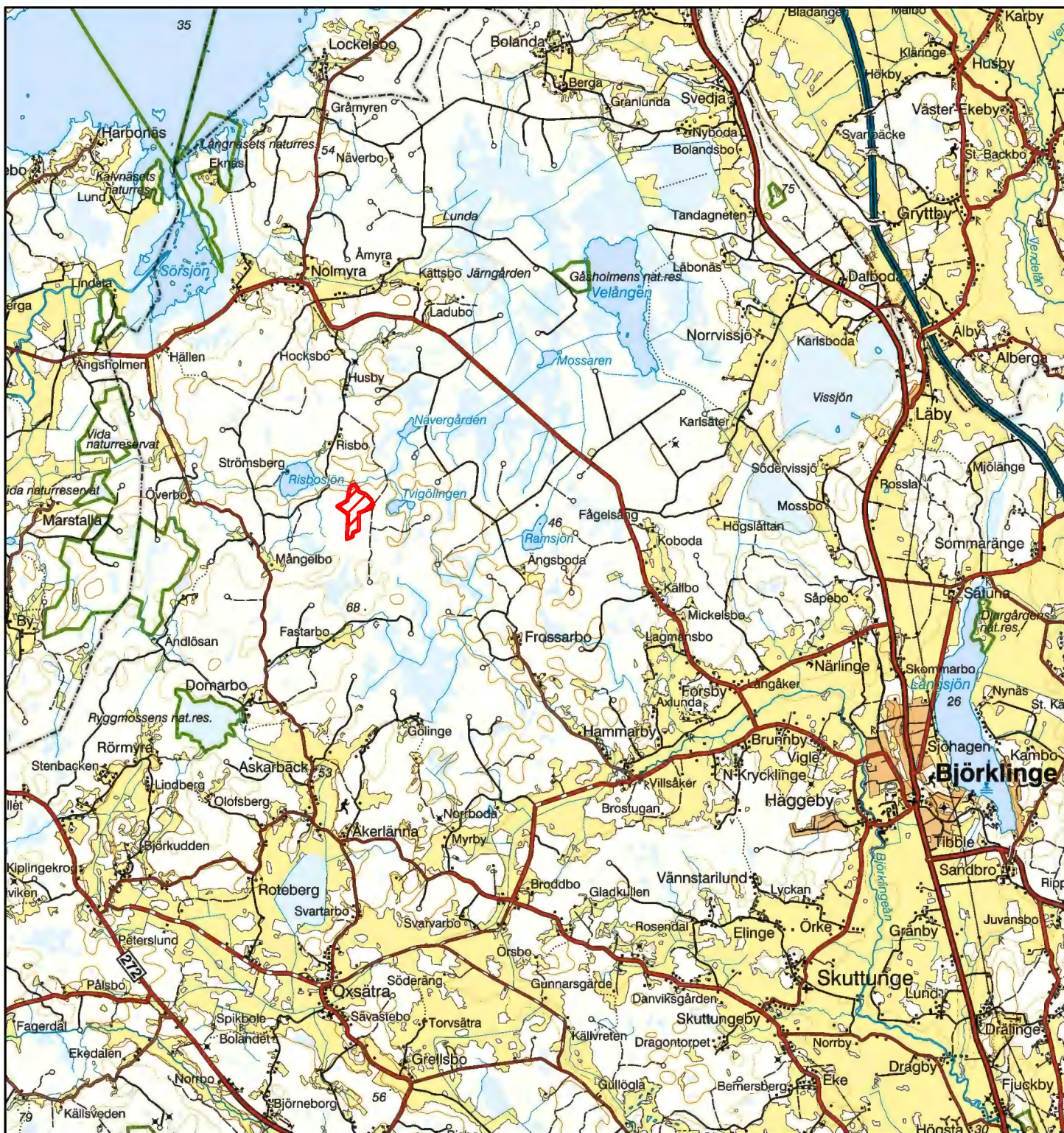
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i naturreservatet Risboskogen som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att Länsstyrelsen måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Den slutliga prioriteringen och tidsplaneringen på länsnivå genomförs i Länsstyrelsens planeringsverktyg/databas SIDOS.

Skötselåtgärd	Prio	När	Skötselomr.	Finansiering
Reservatsskyltar	1	Inom ett år	Friluftsliv	Skötselanslag
Gränsmarkering	1	Inom ett år	Friluftsliv	Skötselanslag
Städning	1	Löpande	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Varje, vart 6:e, 12:e och 18:e år enligt ovan.	Alla	Skötselanslag
Tillsyn att regler och föreskrifter i reservatet följs	1	Kontinuerligt	Alla	Ramanslag

Bilaga B. Översiktskarta.
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala län,
beslut 2012-06-18, dnr 511-10199-09.
Naturreservatet Risboskogen
Uppsala kommun.

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

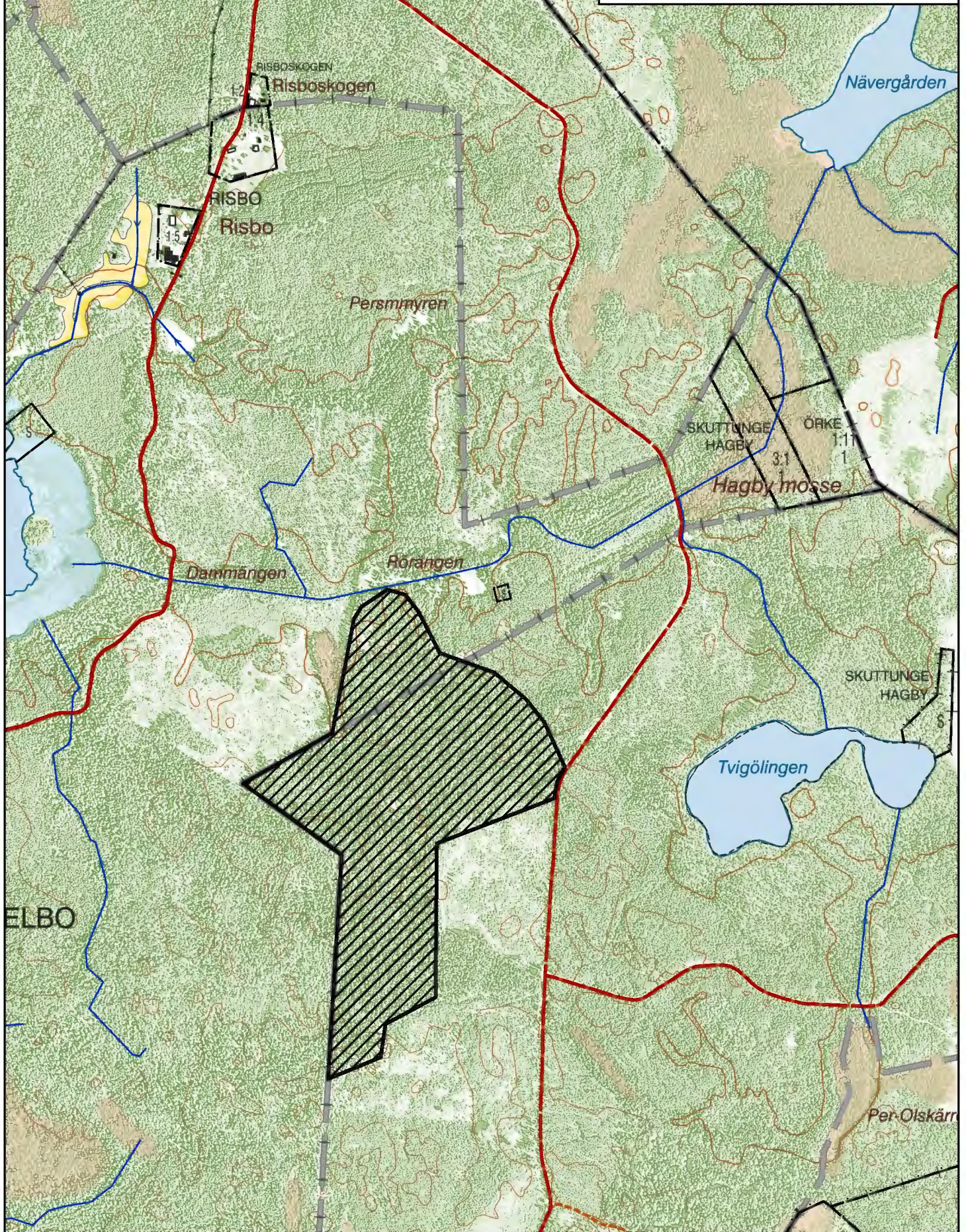
0 1 2 3 4 5 km

Skala 1:100 000

Naturreservat

Bilaga C. Reservatskarta.
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala län,
beslut 2012-06-18, dnr 511-10199-09.
Naturreservatet Risboskogen
Uppsala kommun.

Bilaga D. Skötselområdeskarta.
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala län,
beslut 2012-06-18, dnr 511-10199-09.
Naturreservatet Risboskogen
Uppsala kommun.

A

Teckenförklaring

Skötselområde
och reservatsgräns

Informationsskylt
samt jaktorn

Bilaga E. Naturtyper enligt Natura 2000.
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala län,
beslut 2012-06-18, dnr 511-10199-09.
Naturreseptatet Risboskogen
Uppsala kommun

